

STAVOVI GRAĐANA O DIJALOGU KOSOVO – SRBIJA NAKON FORMIRANJA DRŽAVNE DELEGACIJE

APRIL, 2019

**STAVOVI GRAĐANA
O DIJALOGU
KOSOVO – SRBIJA NAKON
FORMIRANJA
DRŽAVNE DELEGACIJE**

APRIL, 2019

Pripremili: Jeta Krasniqi, Violeta Haxholli, Eugen Cakolli

COPYRIGHT © 2019. Kosova Democratic Institute (KDI).

Kosovski demokratski institut ima sva rezervisana prava i nijedan deo ovog izdanja ne može se reprodukovati ili prenositi u bilo kom obliku, mehaničkom ili elektronskom, uključujući fotokopiranje ili bilo koji drugi sistem čuvanja i preuzimanja, bez pismene dozvole izdavača. Publikacija se može reprodukovati ili prenositi samo ako se koristi u nekomercijalne svrhe. Kad god i ko god koristi citate ili različite materijale ove publikacije obavezuje se da objasni izvor iz kojeg je preuzeo citate ili korišćene materijale.

Za bilo koju ocenu, komentar, kritiku ili sugestiju, molimo vas da nas kontaktirate putem sledećih opcija:

Adresa: Ul. Bajram Kelmendi, br. 45,
10 000, Priština, Kosovo.
Tel.: +383 (0)38 248 038
E-mail: info@kdi-kosova.org
Veb: www.kdi-kosova.org

Napomena: Ovaj izveštaj je rezultat istraživanja sprovedenog u okviru projekta "Evropska perspektiva - izgradnja nacionalnog konsenzusa o normalizaciji odnosa sa Srbijom", koji finansira Švajcarska ambasada u Prištini. Sadržaj ovog izveštaja je isključiva odgovornost Kosovskog demokratskog instituta, i ni pod kojim okolnostima neće se smatrati da odražava stavove švajcarske ambasade u Prištini.

SADRŽAJ

UVOD - 6

METODOLOGIJA - 7

POLITIČKI KONTEKST DIJALOGA KOSOVO-SRBIJA - 8

REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA - 11

- PITANJE 1 – Da li verujete da će Državna delegacija Kosova uspeti da postigne zaštitu interesa Kosova u procesu dijaloga?
- PITANJE 2 – Da li dve opozicione partije (LDK i VV) treba da budu uključene u Državnu delegaciju za vođenje pregovora o konačnom sporazumu sa Srbijom?
- PITANJE 3: Da li smatrate da bi zemlja trebala ići na izbore pre nastavka (konačne faze) dijaloga?
- PITANJE 4: Kada mislite da treba postići sporazum za normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije?

ZAKLJUČCI - 26

UVOD

Istraživanje javnog mnjenja "Stavovi građana o dijalogu nakon formiranja državne delegacije" je osmo uzastopno koje je sproveo Kosovski demokratski institut (KDI) od 2016. godine sa ciljem da se istaknu stavovi građana o procesu dijaloga Kosovo-Srbija. Rezultati ovih istraživanja javnog mnjenja takođe imaju za cilj da predstavljaju stavove građana o njihovim očekivanjima za budućnost ovog procesa, koji bi trebalo da se uzmu u obzir od strane svih aktera uključenih u dijalogu Kosovo-Srbija.

Nova faza dijaloga Kosovo-Srbija počela je 3. jula 2017. godine, nakon sastanka predsednika Kosova, Hashim Thaçi, sa predsednikom Srbije Aleksandrom Vučićem, posredovanjem EU-a¹. Ova faza je procenjena kao završnom, u okviru koje se očekuje pravno obavezujući sporazum između strana. Od tada, niz političkih dešavanja okarakterizirao je proces dijaloga, koji su se odnosili na pitanje zastupljenosti Kosova u procesu i na teme koje bi trebalo ili ne bi trebalo razmatrati u okviru ovog procesa.

Izveštaj o osmom istraživanju javnog mnjenja odražava stav građana o političkim događajima, posebno nakon formiranja Državne delegacije Kosova. Prvi deo izveštaja pruža pregled političkih dešavanja na Kosovu u vezi sa završnom fazom dijaloga. U drugom delu izveštaja predstavljeni su rezultati istraživanja javnog mnjenja koji ukazuju na očekivanja građana prema Državnoj delegaciji u vezi sa procesom dijaloga sa Srbijom, njihove procene potrebe da se izgradi širok politički konsenzus o ovom procesu, kao i njihove stavove o izbornoj opciji pre nastavka dijaloga sa Srbijom.

Ovo istraživanje takođe naglašava stavove građana o vremenskim okvirima kada se treba postići eventualni

sporazum između dve strane, gde se stavovi građana odražavaju i na osnovu njihove etničke pripadnosti, i u određenim slučajevima, prema njihovoj starosti i njihove partijske preferencije.

Cilj ovog istraživanja javnog mnjenja je da promoviše transparentnost, odgovornost i odgovornu demokratiju. Istraživanje koje je organizovano u okviru projekta "Evropska perspektiva - izgradnja nacionalnog konsenzusa o normalizaciji odnosa sa Srbijom²" je finansiralo Federalno odeljenje spoljnih poslova Švajcarske.

---

1 Za više informacija, vidi na: <https://www.president-ksgov.net/sq/lajme/fillon-nje-faze-e-re-ne-dialogun-per-normalizimin-e-marredhenieve-ndermjet-kosoves-dhe-serbise> (Pristupljeno 08. aprila 2019. godine)

---

2 Za više informacija o dijalogu Kosovo-Srbija kao i prethodnim istraživanjima javnog mnjenja, kliknite na: www.votaimo.org/Public/Dialog

METODOLOGIJA

Istraživanje je obavljeno na nivou zemlje koristeći sistematsku metodu slučajnosti, uz uzorak od 1070 ispitanika, dizajnirana da obezbedi reprezentativni uzorak, kao i predstavljanje na osnovu etničke pripadnosti tj. Albanaca, Srba i drugih nevećinskih zajednica. Istraživanje takođe odražava obim urbanih i ruralnih naselja, kao i demografski sastav Kosova. Ispitivanje javnog mnjenja sprovedeno je u periodu od 3 - 12. marta 2019. godine. Granica greške ove studije je

$\pm 3\%$ u selekciji, sa intervalom pouzdanosti od 95%. Izbor domaćinstva izvršen je sistematičnim metodom slučajnosti, putem ankete sprovedene sa osobom starijom od 18 godina koja ima najbliži prvi rođendan. Istraživanje je sprovedeno licem u lice sa ispitivačem koji je pročitao pitanja i zabeležio odgovor na elektronskom upitniku.

Granica
greške ove
studije je
 $\pm 3\%$
sa intervalom
pouzdanosti
od **95%.**

POLITIČKI KONTEKST DIJALOGA KOSOVO-SRBIJA

Predsjednik Tači je 3. jula 2017. godine, nakon sastanka sa predsjednikom Vučićem u Briselu, izjavio da je počela nova faza dijaloga za normalizaciju odnosa Kosovo- Srbija³. Dok, posle posete SAD-u u septembru iste godine, on je naglasio potrebu da se izgradi nacionalni konsenzus da se okonča proces normalizacije odnosa između Kosova i Srbije, uključujući i pitanje formiranja jedinstvenog tima, epilog koji ovaj proces treba da donese, organizovanje referenduma, ulogu međunarodnog faktora i nekoliko drugih pitanja⁴.

Od početka ove nove faze dijaloga, koji je razvijen na predsedničkom nivou, politički spektar na Kosovu je bio podeljen oko pitanja ko treba da vodi ovu fazu dijaloga. Ovo neslaganje se manifestovalo dubokom polarizacijom između političkih partija, nizom odluka donetim od strane vladajućih partija, kao i inicijativama svih parlamentarnih partija.

Opozicione partije LVV, LDK i PSD su se protivile predsedniku Tači kao vođi dijaloga, dok je vladajuća koalicija podržavala predsednika kao vođu ovog procesa. Ovo je takođe naglašeno i u javnim izjavama premijera Haradinaja⁵, kao i u nacrtu platforme za dijalog, koju je usvojila vlada Kosova 19. aprila 2018. godine.

U ovom dokumentu, između ostalog, navedeno je da "Skupština Republike Kosovo potvrđuje da su predsednik Republike Kosovo i Kosovska delegacija koja će biti osnovana u koordinaciji sa celim političkim spektrom, uz maksimalno

poštovanje političkog jedinstva u zemlji, ovlašćeni da vodi razgovore o postizanju međunarodno obavezujućeg pravnog sporazuma." Dok je predsednik bio dužan da redovno izveštava Skupštinu o toku dijaloga⁶. Ovaj dokument, koji je nastao kao rezultat debate koju je zatražila opozicija, nije se razmatrao u Skupštini Kosova, jer ga je Vlada povukla u odsustvu neophodne podrške parlamentarnih partija, posebno opozicionih.

Podržavajuća pozicija vladajućih partija prema predsedniku Tači, kao vođe države Kosovo u ovim razgovorima, uzdrmana je nakon predstavljanja njegove ideje o „korekciji granica“ između Kosova i Srbije. Kosovski premijer Ramush Haradinaj kategorički se protivio toj ideji, dok su opozicione partije sve više zaoštravali protivljenje predsedniku Tači. To se manifestovalo inicijativom ovih poslednjih za usvajanje rezolucije u Skupštini Kosova koja bi zabranila predsedniku pravo da razgovara o granicama Kosova u okviru dijaloga sa Srbijom. Međutim, ovaj nacrt rezolucije koji su predložile opozicione partije nije usvojen zbog nedostatka spremnosti vladajućih partija da podrže tu inicijativu⁷. I vladajuća koalicija predložila je nekoliko rezolucija, ali ni one nisu dobile potrebnu podršku za njihovo usvajanje u Skupštini.

Dana 3. septembra 2018. godine, vlada Kosova je donela još jednu odluku u vezi sa završnom fazom dijaloga stvaranjem sveobuhvatnog tima koji će voditi dijalog, tim kojim predsedava Fatmir Limaj, u čijem sastavu predviđeno je još deset drugih članova koji bi bili iz vladajuće koalicije,

3 Za više informacija, vidi na: <https://www.president-ksgov.net/sq/lajme/fillon-nje-faze-e-re-ne-dialogun-per-normalizimin-e-marredhenieve-ndermjet-kosoves-dhe-serbise> [Pristupljeno 08. aprila 2019. godine]

4 Za više informacija, vidi na: <http://votaimo.org/Public/DialogActivity/Detail/130> [Pristupljeno 2. aprila 2019. godine]

5 List Metro. "Haradinaj e thotë përsëri: Taçi duhet të udhëheq dialogun me Serbinë", 4. juli, 2018. godine. Dostupno na: <https://gazetametro.net/haradinaj-e-thote-perseri-thaci-duhet-te-udheheq-dialogun-me-serbine/> [Pristupljeno 28. marta, 2019. godine]

6 Koha Net. "Kjo është Platforma shtetërore për finalizimin e dialogut me Serbinë", 19. april 2018. godine. Dostupno na: <https://www.koha.net/arberi/88168/kjo-eshte-platforma-shteterore-per-finalizimin-e-dialogut-me-serbine/> [Pristupljeno 28. marta, 2019. godine]

7 Za više informacija vidi na: <https://www.koha.net/arberi/114793/kryesia-e-kuvendit-neser-shqyrton-kerkesen-e-opozites-per-seance-te-jashteza-konshme/> [Dostupno 28. marta, 2019. godine]

opozicionih partija i jedan član civilnog društva⁸. Dve opozicione partije LDK i LVV su odbile da postanu deo ove delegacije.

Dana 15. decembra 2018. godine, Skupština Kosova je sa 59 glasova usvojila rezoluciju "O procesu normalizacije odnosa između Republike Kosovo i Srbije" koju je predložila Parlamentarna grupa PSD-a.⁹ Rezolucijom je predviđeno formiranje državne delegacije kojom predsedavaju Fatmir Limaj i Shpend Ahmeti. Takođe, rezolucijom se predviđa izrada Platforme i Zakona o dijalogu.¹⁰ Oba dokumenta su usvojena od strane Skupštine 7. marta 2019. godine, skoro tri meseca kasnije, iako je sa osnovnom rezolucijom zahtevano da se ti dokumenti podnesu Skupštini posle mesec dana. Dana 15. marta 2019. godine, opozicione partije LDK i LVV uputile su Zakon o dijalogu Ustavnom sudu, tvrdeći da je isti u suprotnosti sa Ustavom¹¹.

Zbog konceptualnih razlika u završnoj fazi dijaloga, političke partije nisu uspele da izgrade zajednički stav, uprkos pokušajima u Skupštini, ili i okruglih stolova koje su organizovale same političke partije ili civilno društvo. Opozicione političke partije LDK i LVV zahtevale su da zemlja što je pre moguće ide na izbore radi stvaranja novih legitimnih institucija koje bi mogle predstavljati Kosovo u

novoj fazi dijaloga sa Srbijom.

U strategiji Evropske unije za zapadni Balkan, hitna i suštinska potreba za brzim završetkom sveobuhvatnog sporazuma između Kosova i Srbije predstavljena je kao ključni element za obezbeđivanje stabilnosti u regionu, ali i kao uslov za napredovanje država u relevantne puteve integracije¹². Čak je i visoka predstavnica EU-a, Federica Mogherini, izjavila da se sporazum može postići u 2019. godini, budući da su se i predsednici dve zemlje načelno dogovorili za takav rok¹³.

S druge strane, pismo američkog predsednika Donald Trump predsedniku Tači krajem 2018. Godine takođe je naglasilo potrebu za postizanjem sporazuma što je pre moguće, jer kako je navedeno u pismu "[...]mogućnost postizanja drugog sporazuma, ako trenutni naponi ne uspejaju, je veoma mala"¹⁴. Ovi zahtevi i, generalno, međunarodni pritisak da se postigne sporazum u 2019. godini, odražavali su se u javnom diskursu na Kosovu.

8 Odluka vlade Kosova br.01/63, 3. septembar, 2018. godine dostupno na : <http://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/2018/09/Vendimet-e-Mbledhjes-s%C3%AB-63-t%C3%AB-t%C3%AB-Qeveris%C3%AB-s%C3%AB-Republik%C3%AB-s-s%C3%AB-Kosov%C3%AB-2018.pdf> [Pristupljeno 28. marta, 2019. godine]

9 Skupština Kosova, "Rezolucija o normalizaciji odnosa između Republike Kosova i Srbije". 15. decembar, 2018. Godine. Dostupno na: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/2018_12_18_Rezoluta%2006-R-015.pdf [Pristupljeno 28. marta, 2019. godine]

10 Isto tu.

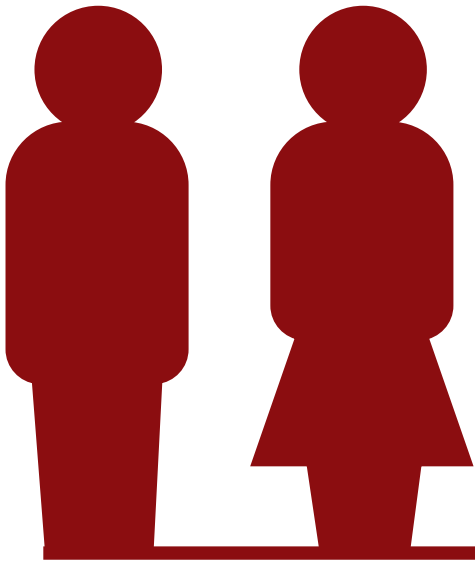
11 Za više informacija vidi na: <https://www.koha.net/arberi/150647/vv-ja-e-ldk-ja-e-dergojne-ne-kushtetuese-ligjin-per-dialog/> [Pristupljeno 24. marta, 2019. godine]

12 Za više informacija, vidi Strategiju EU-a o Zapadnom Balkanu "Një perspektivë e besueshme e zgjerimit dhe për angazhim të shtuar të BE-së me Ballkanin Perëndimor". Dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf [Pristupljeno 3. april, 2019. godine]

13 Za više informacija, vidi na : <https://gazetablic.com/mogherini-kosova-dhe-serbia-deri-ne-vitin-2019-te-arrijne-marreveshje-normalizimi/> [Pristupljeno 3. april, 2019. godine]

14 Za više informacija, vidi na : <https://www.president-ks.gov.net/en/news/president-thaci-received-a-letter-from-the-president-of-the-usa-donald-trump> [Pristupljeno 3. aprila, 2019.godine]

**REZULTATI
ISTRAŽIVANJA
JAVNOG
MNJENJA**

PITANJE 1

Da li verujete da će Državna delegacija Kosova uspeti da postigne zaštitu interesa Kosova u procesu dijaloga?

ako državna delegacija i dalje ima ograničenu podršku političkog spektra na Kosovu, KDI je kroz ovo istraživanje javnog mnjenja želeo da predstavi mišljenja građana Kosova o ovoj delegaciji.

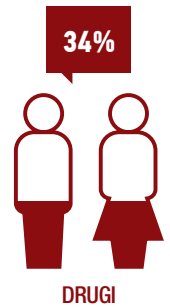
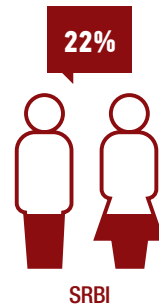
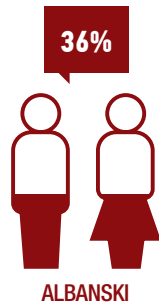
Stavovi građana o nivou poverenja u Državnu delegaciju su prilično bliski. Tako je 34,8% građana izjavilo da ne veruje da će Državna delegacija Kosova postići da zaštiti interes Kosova u procesu dijaloga, za razliku od 34,3% njih koji veruju da će delegacija zaštititi interes Kosova. 28,2% građana izjavilo je da ne zna da li će delegacija zaštititi interes Kosova, dok 2,7% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje.

Što se tiče odgovora građana, prikazanih prema etničkoj pripadnosti ispitanika, 35,9% ispitanika iz albanske zajednice, 28% ostalih nevećinskih zajednica i samo 1,3% ispitanika iz srpske zajednice veruju da će državna delegacija Kosova postići da zaštiti interes Kosova u procesu dijaloga. Dok 36% ispitanika iz albanske zajednice, 34% iz drugih nevećinskih zajednica i 22% iz srpske zajednice ne veruju u ovaj nalaz.

34.8 %
građana izjavilo da ne veruje da će Državna delegacija Kosova postići da zaštiti interes Kosova u procesu dijaloga.

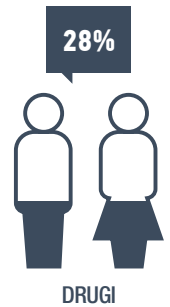
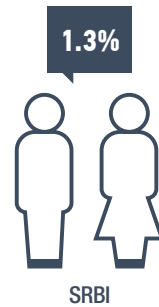
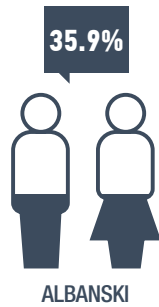
NE

34.8%

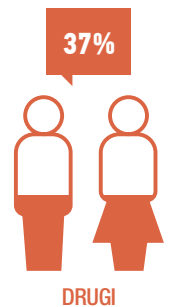
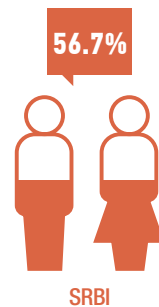
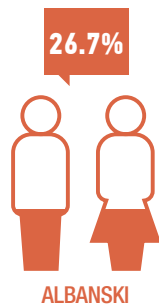
DA

34.3%

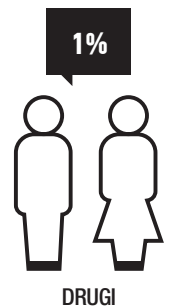
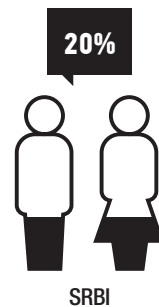
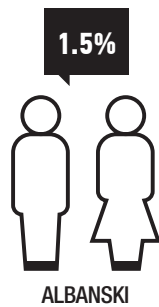
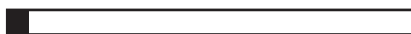
Ne znam

28.2%

Odbijam da odgovorim

2.7%

|||||

PITANJE 2

Da li dve opozicione partije (LDK i LVV) treba da budu uključene u Državnu delegaciju za vođenje pregovora o konačnom sporazumu sa Srbijom?

majući u vidu da svaki eventualni sporazum između Kosova i Srbije treba da bude ratifikovan kao međunarodni sporazum od strane dve trećine svih poslanika Skupštine Kosova, potreba za širokim političkim konsenzusom je neizbežna. Stoga bi postizanje šire saglasnosti između političkih partija pre faze ratifikacije sporazuma izbeglo eventualna kašnjenja i ponavljanje scenarija kao u slučaju ratifikacije sporazuma o demarkaciji sa Crnom Gorom. KDI je konstantno pozvao na konsenzus i jedinstvo političkog spektra za ovu fazu dijaloga od njegovog početka.

Na osnovu stavova LDK-a i LVV-a prema Državnoj delegaciji, KDI je kroz ovo istraživanje želio da dobije mišljenje građana o tome da li ove dve partije treba da budu uključene u Državnu delegaciju za vođenje pregovora o konačnom sporazumu sa Srbijom. S tim u vezi, 46% građana je izjavilo da obe partije treba da budu uključene u Državnu delegaciju, dok je 22,1% građana izjavilo da nijedna od tih partija ne treba da bude uključena u Državnu delegaciju. S druge strane, 7,1% građana smatra da samo LDK i 3,9% građana smatra da bi samo LVV trebalo da bude uključeno u Delegaciju. 20,9% građana nema stav prema ovom pitanju.

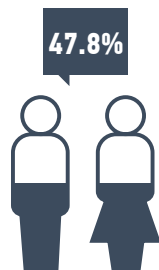
Bekteshi Odgovori građana na ovo pitanje na osnovu partijske pripadnosti pokazali su da 54.5% glasača LDK-a i 54.5% glasača LVV-a veruju da ove dve partije bi trebalo da budu uključene u Državnu delegaciju. Sa druge strane 16.7% ispitanika, koji su izjavili da su glasači

LDK-a, smatraju da samo LDK treba da bude uključeno u Državnu delegaciju, pored 19.6% glasača LVV-a koji smatraju da samo LVV treba da bude uključeno u delegaciji. Ovi podaci pokazuju da su glasači Pokreta Samoopredeljenje izrazili veću podršku za mogućnost uključivanja njihovog subjekta u procesu dijaloga, u odnosu na one Demokratskog saveza Kosova, koji su pokazali malo veći nivo rezervi naspram mogućnosti uključivanja njihovog subjekta u aktuelnom procesu dijaloga.

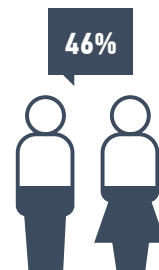
Što se tiče odgovora građana po etničkoj pripadnosti, 47.8% ispitanika iz albanske zajednice i 46% drugih nevećinskih zajednica smatraju da obe opozicione partije LDK i LVV, treba da budu uključene u državnu delegaciju. Dok, građani srpske zajednice nisu odgovorili na ovo pitanje. S druge strane, 21% ispitanika iz albanske zajednice, 56% iz srpske zajednice i 20% iz drugih nevećinskih zajednica, smatraju da nijedna od ovih dva opozicionih partija ne bi trebalo da budu uključene u državnu delegaciju. Što se tiče mogućnosti uključivanja samo jedne od opozicionih partija, ova opcija je uopšte manje poželjna među građanima.

Da oboje

46%

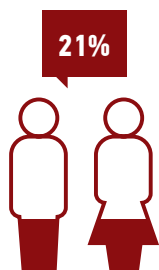
ALBANSKI

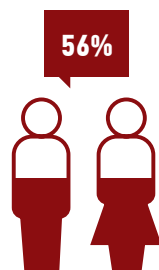
TË TJERË

Nema nikoga

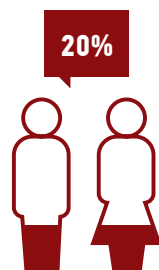
22.1%

ALBANSKI

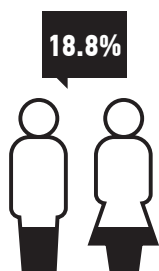
SRBI

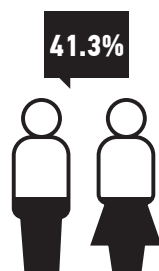
DRUGI

Ja ne znam

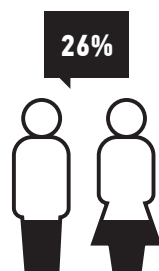
20.9%

ALBANSKI

SRBI

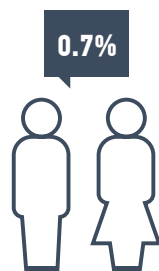
DRUGI

Da samo LDK

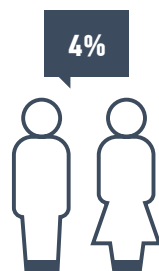
7.1%

ALBANSKI

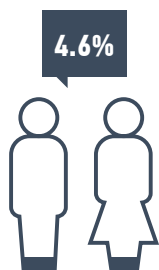
SRBI

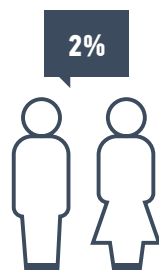
DRUGI

Da samo VV

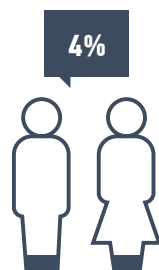
3.9%

ALBANSKI

SRBI

DRUGI

|||||

"Bekteshi Odgovori građana na ovo pitanje na osnovu partijske pripadnosti pokazali su da 54.5% glasača LDK-a i 54.5% glasača LVV-a veruju da ove dve partije bi trebalo da budu uključene u Državnu delegaciju. Sa druge strane 16.7% ispitanika, koji su izjavili da su glasači LDK-a, smatraju da samo LDK treba da bude uključeno u Državnu delegaciju, pored 19.6% glasača LVV-a koji smatraju da samo LVV treba da

	AAK	AKR	Alternativa	NISMA	LDK
Da, obe	41.8%	27.3%	55.6%	36.2%	54.5%
Da, samo LDK	8.2%	18.2%	11.1%	2.1%	16.7%
Da, samo LVV	1.6%				
Ne, nijednu	23.0%	18.2%	22.2%	29.8%	13.9%
Ne znam	25.4%	36.4%	11.1%	31.9%	14.8%

bude uključeno u delegaciji. Ovi podaci pokazuju da su glasači Pokreta Samoopredeljenje izrazili veću podršku za mogućnost uključivanja njihovog subjekta u procesu dijaloga, u odnosu na one Demokratskog saveza Kosova, koji su pokazali malo veći nivo rezervi naspram mogućnosti uključivanja njihovog subjekta u aktuelnom procesu dijaloga.

PDK	PSD	VV	Srpska Lista (SL)	Ostalo
52.7%	25.9%	54.5%		46.7%
2.1%	7.4%	4.9%		
		19.6%	5.3%	6.7%
26.0%	18.5%	15.4%	52.6%	13.3%
19.2%	48.1%	5.6%	42.1%	33.3%

PITANJE 3

Da li smatrate da bi zemlja trebala ići na izbore pre nastavka (konačne faze) dijaloga?

Zbog neslaganja, koja su evidentirana i u prethodnim poglavljima, opozicija je u više navrata pozivala na prevremene izbore, tvrdeći da se tek nakon ponovnog legitimisanja institucija može nastaviti proces dijaloga sa Srbijom. Zahtev opozicije za odlazak na privremene izbore je bio usko povezan i sa nedostatkom konsolidovane većine pozicije koje je izraženo i u radu Skupštine¹⁵.

S obzirom na ove izjave, koje su se u poslednje vreme povećale, Kosovski demokratski institut (KDI) u okviru ovog istraživanja je pitao građane o mogućnosti održavanja izbora, kao rešenje za zastoje u kojem se nalazi zemlja u odnosu na proces dijaloga.

S tim u vezi, na osnovu rezultata dobijenih od ispitanika, proizilazi da većina njih, ili 43,7%, ne vidi izbore kao rešenje za prevazilaženje problema vezanih za proces dijaloga. Međutim, značajan broj građana, odnosno 31,4%, njih izjavio je da bi zemlja trebala ići na izbore pre nastavka završne faze dijaloga. Dok 24,9% ispitanika nije imalo svoj stav.

Iz ovih procenata može se zaključiti da ne postoji jasna definicija javnog mnjenja o tome da li bi zemlja trebala ići na izbore pre završne faze dijaloga, što je rezultat koji može biti povezan sa opštim skepticizmom građana u pogledu mogućnosti prevazilaženja neslaganja u političkom spektru u vezi sa procesom dijaloga.

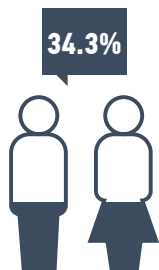
Uprkos činjenici da su političke partije izrazile svoju podršku procesu dijaloga, one dele suprotna mišljenja i pristupe o načinu, formatu i rezultatima procesa dijaloga. Stoga se može reći da je za građane teško očekivati da će izbori dovesti do nekih drastičnih promena u odnosu na proces dijaloga uopšte.

43.7%
ne vidi izbore kao rešenje za prevazilaženje problema vezanih za proces dijaloga.

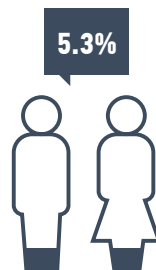
¹⁵ Za više informacija, vidi: <http://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2019/03/12-Dialogu-Kosov%C3%AB-Serbi-gjat%C3%AB-vitit-2018-n%C3%AB-Legjislatur%C3%ABn-e-Gjasht%C3%AB-t%C3%AB-Kuvendit-t%C3%AB-Kosov%C3%ABs-ALB-WEB1-1.pdf> [Pristupljeno 9. aprila 2019. godine]

DA

31.4%

ALBANSKI

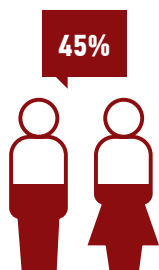
SRBI

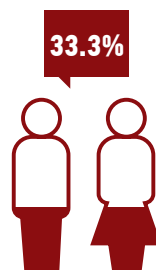
DRUGI

NE

43.7%

ALBANSKI

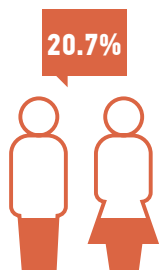
SRBI

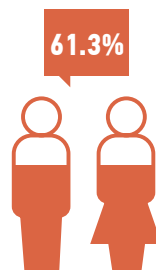
DRUGI

Ne znam

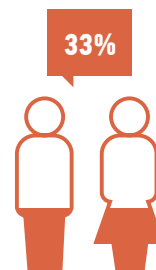
24.9%

ALBANSKI

SRBI

DRUGI

Sa gledišta etničke pripadnosti građana, procenti su donekle slični sa prosekom opštih frekvenci. Međutim, primećuje se naglašeniji procenat, odnosno 34.3% građana, koji su izjavili da zemlja treba ići na izbore pre nastavka konačne faze dijaloga, koji pripadaju albanskoj zajednici, u poređenju sa samo 5.3% građana iz srpske zajednice i 19% građana iz drugih nevećinskih zajednica.

Na osnovu političkog opredeljenja birača, nalazi istraživanja ukazuju na činjenicu da glasači političkih partija u poziciji kao i oni PSD-a su uglavnom protiv opcije izbora, a glasači opozicionih političkih pasrtija u velikoj meri podržavaju ovu opciju. Glasači LVV-a su na čelu podrškom ove opcije sa 58.7%, a slede ih 45.2% glasača LDK-a.

Sa druge strane, izbornoj opciji se najviše suprotstavljaju glasači AAK-a sa 60.7%, za kojima slede glasači PDK-a sa 53.4%, glasači Nisme sa 53.2%, glasači AKR-a sa 45.5%, kao i glasači PSD-a sa 42.9%.

	AAK	AKR	Alternativa	NISMA	LDK
Da	23.8%	18.2%	55.6%	19.1%	45.2%
Ne	60.7%	45.5%	22.2%	53.2%	29.5%
Ne znam	15.6%	36.4%	22.2%	27.7%	25.2%
	100%	100%	100%	100%	100%

Glasači Srpske liste predstavljaju grupu ispitanika sa najnižim nivoom podrške datom izbornoj opciji, sa samo 5.6%, kao i najvišim nivoom nedostatka odlučnosti u vezi sa ovim pitanjem, sa 55.6%.

PDK	PSD	VV	Srpska Lista (SL)	Ostalo
27.4%	7.1%	58.7%	5.6%	25.0%
53.4%	42.9%	30.8%	38.9%	43.8%
19.2%	50.0%	10.5%	55.6%	31.3%
100%	100%	100%	100%	100%

PITANJE 4

Kada mislite da treba postići sporazum za normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije?

U okviru istraživanja, Kosovski demokratski institut (KDI) je postavio pitanja o bavljenju pitanjem perspektive građana u vezi sa vremenskim periodom u kojem treba postići sporazum za normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije.

Većina ispitanika (32.1%) smatra da sporazum treba postići tokom ove godine. Dok, 28.5% njih smatraju da ne bi trebalo uopšte biti vremenskih rokova. Mogućnost postizanja sporazuma tokom naredne godine podržava 22.7% građana, dok 4.4% njih je izjavilo da strane ne bi trebalo uopšte postići sporazum. A 12.3% ispitanika nije imalo odgovor ili je odbilo da odgovara na ovo pitanje.

Stav građana različitih etničkih pripadnosti u vezi sa vremenskim rokovima za postizanje konačnog sporazuma sa Srbijom, ukazuje na činjenicu da bez obzira na njihovu etničku pripadnost, građani smatraju da sporazum između strana treba biti postignut tokom 2019. godine. Međutim, što se tiče mogućnosti postizanja sporazuma tokom naredne godine, postoji velika razlika u stavovima različitih etničkih grupa građana. Dok 23.9% građana iz albanske zajednice podržavaju ovu opciju, samo 6.7% građana iz srpske zajednice i 20% građana iz drugih nevećinskih zajednica smatraju da sporazum treba da se postigne tokom naredne godine.

Što se tiče zahteva da ne postoje rokovi za postizanje sporazuma, to je znatno izraženije kod građana albanske zajednice, odnosno kod 29,6% njih, za kojima slede građani drugih nevećinskih zajednica sa 23%, i građani srpske zajednice sa 16,7%. Na osnovu podataka o odgovoru da strane

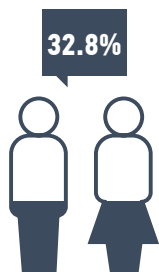
uopšte ne bi trebalo da postignu sporazum, samo 3,8% građana albanske zajednice i 4% građana iz drugih nevećinskih zajednica podržavaju ovu opciju, u poređenju sa 18,7% građana srpske zajednice koji su za ovu opciju.

Uzimajući u obzir gore navedene podatke, primećuje se žurba građana za postizanje sporazuma, što se može smatrati kao odrazom njihovog opšteg zamora od kontinuiranog rešavanja pitanja dijaloga. Iz ovih razloga, prema raspoloživim podacima može se zaključiti da većina građana zahteva od sadašnje političke klase da se proces dijaloga najkasnije okonča u naredne dve godine.

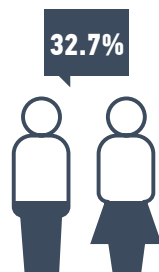
32.1%
smatra da
sporazum treba
postići tokom
ove godine.

Tokom 2019. godine

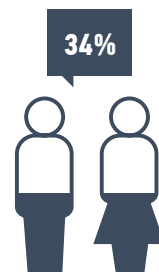
32.1%

ALBANSKI

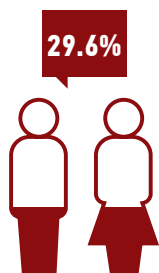
SRBI

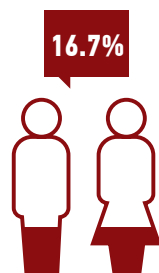
DRUGI

Ne postoje rokovi

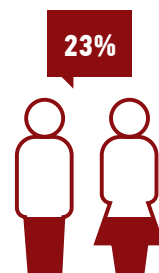
28.5%

ALBANSKI

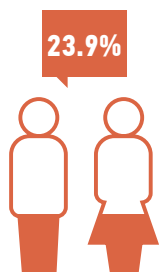
SRBI

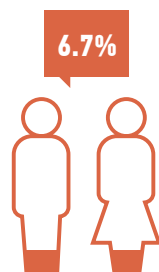
DRUGI

Tokom naredne godine

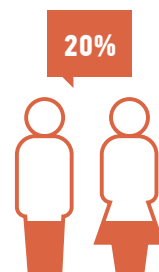
22.7%

ALBANSKI

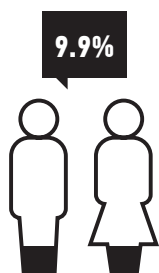
SRBI

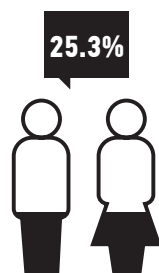
DRUGI

Odbijaju se odgovoriti

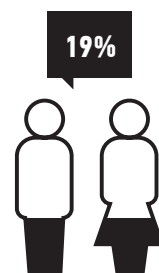
12.3%

ALBANSKI

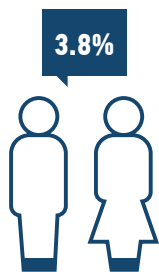
SRBI

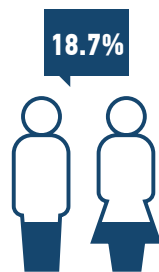
DRUGI

Stranke neće postići dogovor

4.4%

ALBANSKI

SRBI

DRUGI

Posmatrano sa demografskog aspekta ispitanika, odnosno njihovih starosnih grupa, podaci mladih starosnih grupa ukazuju na veću podršku za mogućnost postizanja sporazuma tokom ove godine. Procenat podrške ove opcije postepeno opada među starijim

	Tokom 2019. godine	Tokom naredne godine
18-24	36.5%	20.2%
25-34	36.6%	21.7%
35-44	32.1%	19.9%
45-54	28.7%	26.6%
55-64	28.4%	14.7%
65+	23.2%	19.6%

|||||

starosnim grupama, posebno kod ispitanika starijih od 65 godina, koji su pokazali najniži nivo podrške ovoj opciji, u poređenju sa svim ostalim starosnim grupama. U okviru drugih starosnih grupa, uglavnom postoji relativna prosečna podrška za skoro sve opcije.

Ne postoje rokovi	Stranke neće postići dogovor	Odbijaju se odgovoriti
24.9%	10.3%	8.2%
28.1%	3.1%	10.5%
32.1%	4.6%	11.2%
26.6%	4.8%	13.3%
25.5%	6.9%	24.5%
19.6%	8.9%	28.6%

ZAKLJUČCI

Rezultati istraživanja ovog javnog mnjenja pokazuju sledeće nalaze:

- 01** Građani su podeljeni u svom stavu o poverenju prema Državnoj delegaciji Kosova. Oko 35% ispitanika ne veruje, dok 34% njih veruje da će Državna delegacija uspeti da štiti interese Kosova u okviru procesa dijaloga. Ostali ispitanici nemaju svoj stav o ovom pitanju.
- 02** Građani zahtevaju da pregovarački tim bude sastavljen na taj način da odražava široki politički konsenzus u vezi sa temom dijaloga između Kosova i Srbije. Oko polovina građana, to jest 46% njih je izjavilo da LDK i LVV trebalo bi da budu deo Državne delegacije. Dok je 22.1% građana izjavilo da nijedna od ovih paertija ne bi trebalo da bude uključena u državnu delegaciju.
- 03** Skoro polovina građana, odnosno 44% njih ne vide izbore kao rešenje za prevazilaženje problema vezanih za proces dijaloga. Međutim, 31% građana je izjavilo da zemlja treba ići na izbore pre nastavka završne faze dijaloga.
- 04** Što se tiče rokova o konačnom sporazumu između Kosova i Srbije, opcije postizanja sporazuma tokom 2019. godine i ukidanje vremenskih rokova uopšte su najpoželjniji od građana. Oko 32% građana žele da se konačni sporazum između Kosova i Srbije postigne tokom 2019. godine. Dok, oko 29% građana smatraju da rokovi ne bi trebalo uopšte da postoje. Mogućnost za postizanje sporazuma tokom naredne godine podržava 22.7% građana, dok 4.4% njih je izjavilo da strane ne bi trebalo uopšte da postignu sporazum.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA